

NACIONALINĖ MOKYKLŲ VERTINIMO AGENTŪRA

PANEVĖŽIO RAJONO PAJSTRIO JUOZO ZIKARO GIMNAZIJOS IŠORINIO VERTINIMO TRUMPOJI ATASKAITA

IŽANGA

Vizito laikas – 2017 m. lapkričio 13–16 d.

Vizito tikslas – mokyklų veiklos kokybės išorinis vertinimas.

Išorės vertintojų komanda:

Vadovaujančioji vertintoja – Virginija Vaitiekienė.

Išorės vertintojai: Rimutė Balzarevičienė, Dana Kanclerienė, Violeta Karalienė, Audronė Saldauskienė.

Vizito metu stebėtos 72 veiklos, įskaitant bendrojo ugdymo dalykų pamokas, neformaliojo švietimo užsiėmimus, klasių valandėles. Vertinimo metu gilintasi į mokinių, mokytojų ir specialistų veiklą pamokose, mokyklos vadovų, klasių vadovų ir aptarnaujančio personalo darbą, kalbėtasi su Metodine bei Mokinių tarybomis, įsivertinimą koordinuojančia grupe, Vaiko gerovės komisija (toliau – VGK), mokyklos socialiniais partneriais, mokinių tėvais. Darbe vadovautasi Mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos išorinio vertinimo organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašu (2016 m. gruodžio 30 d. įsakymo Nr. V-1167 redakcija), Mokyklų išorės vertintojų elgesio kodeksu, informacijos fiksavimo formomis, naudotasi Mokyklos, įgyvendinančios bendrojo ugdymo programas, veiklos kokybės įsivertinimo metodikoje aprašytais bendrojo ugdymo mokyklos veiklos rodikliais. Vertinimo procese ir ataskaitoje taikyta penkių vertinimo lygių skalė.

Panevėžio rajono Pajstrio Juozo Zikaro gimnazija turinti ilgą istoriją ir patyrusi daug mokyklos veiklos pokyčių. Vykdamas rajono mokyklų tinklo pertvarką, prie gimnazijos prijungtas Skaistgirių skyrius, kuriame vykdoma pradinio ugdymo ir pagrindinio ugdymo programos. Gimnazijoje mokiniai turi galimybę nuo 2 iki 19 metų ugdytis ir mokytis vienoje įstaigoje. Mokosi 346 mokiniai, iš jų 40 – pagal ikimokyklinio ugdymo, 24 – priešmokyklinio ugdymo programas. Daugumos šių mokyklą lankančių mokinių šeimų socialinė-ekonominė padėtis yra vidutinė: 32,3 proc. mokinių gauna nemokamą maitinimą ir paramą mokymo reikmenims įsigyti. 84 proc. mokinių pavežami į mokyklą ir iš jos. 104 (30 proc.) mokyklos mokinių turi specialiųjų mokymo(si) poreikių.

I. MOKYKLOS STIPRIEJI IR TOBULINTINI VEIKLOS ASPEKTAI

Stiprieji mokyklos veiklos aspektai

1. Pagalba planuojant karjerą (1.1.1. – 3 lygis).

Mokinio asmenybės branda skatinama padedant planuoti kiekvieno ateitį, mokant geriau pažinti save, priimant karjeros sprendimus: pasirengiant individualų planą, renkantis neformaliojo švietimo programas, sudarant galimybę mokiniams dalyvauti gimnazijos savivaldos institucijose. Karjeros ugdymu gimnazijoje rūpinasi nemaža grupė pedagogų: klasių vadovai, direktoriaus pavaduotojas ugdymui, psichologas, socialinis pedagogas. Klasių vadovai reguliariai organizuoja klasių valandėles, skirtas karjeros ugdymui, susitikimus su įvairių profesijų žmonėmis, išvykas. Teikiamos individualios psichologės konsultacijos. Tikslingai bendradarbiaujama su Panevėžio teritorine darbo birža, Panevėžio profesinio rengimo centru – tai padeda orientuotis darbo rinkoje. Pateikti faktai leidžia tvirtinti, kad gimnazija pakankamai kryptingai siekia ugdyti mokinių karjerą, tinkamai panaudoja turimas galimybes ir daugumai mokinių padeda pasirinkti tolimesnį kelią.

2. Tvarkaraščių patogumas mokiniams (2.1.2. – 2 lygis; nurodytas aspektas – 3 lygis).

Pamokų tvarkaraščiai padeda įgyvendinti ugdymo turinį, sudaro pakankamai geras sąlygas mokiniams pasirinkti neformaliąją veiklą. Daugumos klasių tvarkaraščiai atitinka higienos

reikalavimus. Mokinių mokymosi krūvis, atsižvelgiant į mokyklos galimybes (dalis mokytojų dirba ir kitose ugdymo įstaigose, daugiau nei 240 mokinių yra pavežami), paskirstytas gana tolygiai. Pokalbyje direktoriaus pavaduotojas ugdymui teigė, jog rengdamas tvarkaraščius atsižvelgia į mokinių poreikius, tad penktadienį dauguma mokinių turi menų, technologijų, dorinio ugdymo, kūno kultūros pamokas. Neformaliojo švietimo užsiėmimų, klasių valandėlių laikas derinamas su pamokų tvarkaraščiu, puikiai išspręstas mokinių pavėžėjimo klausimas. Mokiniai pokalbiuose akcentavo, kad tvarkaraščiai juos tenkina, yra patogūs, jie itin vertina pastangas padaryti tvarkaraštį kuo geresnį jiems. Atsižvelgiant į pateiktus duomenis, daroma išvada, kad tvarkaraščiai yra tinkami ir patogūs mokiniams.

3. Pagalba mokiniui (2.1.3. – 3 lygis).

Gimnazijoje dirba visi pagalbos mokiniui specialistai, kurie bendradarbiauja su mokytojais: surenka informaciją apie mokinį iš visų dalykų mokytojų, kviečia tėvus pokalbiui į Vaiko gerovės komisiją. Mokykloje 2017 metais pradėta įgyvendinti patyčių prevencijos programos „Ollweus“. Vizito metu pastebėta, kad 41 (61,2 proc.) pamokoje mokytojai teikė pagalbą mokiniui mokantis: suprantamai aiškino, diferencijavo užduotis pagal kiekį ar sudėtingumą, sudarė sąlygas dirbti savo tempu. Iš pokalbių su socialiniais partneriais pastebėta, kad seniūnija kartu su gimnazija teikia pagalbą socialinės rizikos šeimoms. Remdamasi 2015–2016 m. m. mokinių ir tėvų apklausos rezultatais išorės vertintojų komanda pastebi, kad mokiniai gimnazijoje žino, kur kreiptis ir kas padeda išspręsti problemas, tėvai gauna informaciją apie pagalbos poreikį mokantis. Gimnazijoje gerai teikiama pagalba kiekvienam mokiniui, kuri padeda kurti pasitikėjimu pagrįstus bendravimo ir bendradarbiavimo santykius ir gerą savijautą.

4. Gabių bei talentingų menui ir sportui mokinių ugdymas (2.1.3. – 3 lygis).

Gimnazijoje mokytojai pažįsta mokinius ir stebi jų gebėjimus ir talentus pamokose bei neformaliojo švietimo veiklose. Išanalizavus 2015–2016 m. m. mokinių ir tėvų apklausos rezultatus, išorės vertintojų komanda pastebi, kad mokiniai ir tėvai patenkinti gimnazijoje organizuojama veikla. Gimnazija rajone garsėja sporto pasiekimais. Neformaliojo švietimo programos parengtos pagal klasių koncentrus bei meninius, sportinius ir kitus mokinių poreikius. Gimnazijos erdves puošia mokinių kūrybiniai darbai. Gimnazija, bendradarbiaudama su Pajstrio bendruomene, siekia prasmingo mokinių užimtumo. Sudarytos sąlygos mokiniams dalyvauti bendruomenės projektuose: „Sportuojanti bendruomenė“, „Sveikas žmogus – stipri bendruomenė“. „Sportuojanti bendruomenė“, „Judesys ir sveikas maistas – pats geriausias kūnui vaistas“. Išorės vertintojai daro išvadą, kad gimnazijoje pastebimi ir tinkamai ugdomi gabūs ir talentingi menui bei sportui mokiniai.

5. Santykiai ir mokinių savijauta (2.3.2. – 3 lygis).

Vertinimo savaitę daugumos mokinių, mokytojų ir mokinių tarpusavio santykiai pamokose, klasių valandėlėse, pertraukų metu buvo grįsti pagarbiu, mandagiu bendravimu ir geranoriškumu. Daugumoje stebėtų pamokų (61 proc.) mokiniai jautėsi saugūs, nebijojo klysti, padėjo vieni kitiems, nekritikavo dėl kitokios nuomonės, tai lėmė gerą jų savijautą ir darbingą atmosferą pamokoje. Šilti, nuoširdūs mokinių ir mokytojo tarpusavio santykiai išskirti kaip stiprusis pamokos aspektas 16 pamokų (24 proc.). Pokalbiuose dauguma mokinių tvirtino, kad mokykloje jaučiasi saugūs, neprisiminė nė vieno patyčių atvejo, teigė, kad geras mikroklimatas – tai viena priežasčių, kodėl jie pasirinko mokymąsi šioje mokykloje. Jiems pritarė ir kalbinti mokinių tėvai, teigiantys, kad rinkosi šią mokyklą dėl šiltos, draugiškos, saugios aplinkos, rūpinimosi įvairių gebėjimų vaikais. Vertintojai daro išvadą, kad geri bendruomenės narių tarpusavio santykiai ir mokinių savijauta sudaro sąlygas mokinių mokymui(si), jų savirealizacijai.

6. Paveiki renginių ir veiklų įvairovė (2.3.2. – 3 lygis).

Gimnazija kasmet tiria neformaliojo švietimo paklausą, neblogai geba derinti neformaliojo švietimo ir mokyklos galimybes. Mokyklos pateiktais duomenimis, beveik visi (96,2 proc.)

mokiniai lanko neformaliojo švietimo užsiėmimus. Neformaliojo švietimo pasiūla nemaža: mokiniai turi galimybę ugdytis sportinius, meninius ir technologinius, tyriminius, sveikos gyvensenos gebėjimus, pilietiškumo ugdymosi kompetencijas. Pokalbiuose mokiniai akcentavo, kad juos visiškai tenkina siūlomi gimnazijos būreliai. Gimnazija neformalųjį švietimą derina su Paįstrio kultūros centru: mokiniai lanko ten veikiančią Vaikų teatro studiją, vaikų ir jaunuolių pučiamųjų varinių instrumentų orkestrą, šokių kolektyvą. Dauguma gimnazijos organizuojamų renginių sutelkia vietos bendruomenę bendroms veikloms: organizuojami ir įgyvendinami bendri projektai, akcijos, švenčiamos tautinės ir valstybinės šventės. Aktyvus gimnazijos gyvenimas, mokyklos ir Paįstrio bendruomenių bendradarbiavimas stiprina gimnazijos įvaizdį, jos vaidmenį Panevėžio krašte – tai pokalbyje patvirtino ir kaimo bendruomenės atstovai. Išvardinti faktai leidžia tvirtinti, kad paveiki mokyklos renginių įvairovė padeda tobulinti mokinių bendrąsias kompetencijas, skatina asmenybės ūgtį.

7. Gimnazijos erdvės estetiškos ir tinkamos ugdymui(si) (3.1.2. – 3 lygis).

Atlikta gimnazijos išorės pastato ir dalinė vidaus renovacija. Mokyklos išorinė aplinka, pastato būklė tvarkinga, ergonomiška. Įrengtos jaukios ir estetiškos erdvės tikslingai naudojamos bendruomenės poreikiams tenkinti. Aplinkoje gausu jaukumo suteikiančių akcentų, yra stendų, skirtų informuoti apie gimnazijos veiklą, renginius, pasiekimus prevencijos priemones. Gimnazijos kiemą puošia medžio skulptūros. Nors teritorija ir neaptverta, tačiau puikiai prižiūrima. Stadionu, aikštynu ir kitomis apie gimnaziją esančiomis poilsiui tinkamomis erdvėmis naudojasi ne tik gimnazijos, bet ir miestelio bendruomenė. Kuriamos įvairių paskirčių erdvės – padedančios susikaupti, stimuliuojančios kūrybą bei mąstymą. Mokiniai ir mokytojai turi galimybių naudotis gimnazijos veiklą įprasminančiu muziejumi, kūrybinėmis gimnazijos erdvėmis. Klasėse visiems mokiniams ir mokytojams pakanka darbo vietų, patalpos saugios ir erdvios, bendro naudojimo sanitarinės higienos patalpos tvarkingos ir švarios. Kalbinti mokiniai pažymėjo, kad saugo mokyklos inventorių, prižiūri tvarką ir švarą, atsakingai elgiasi koridoriuose, laiptinėse. Apibendrinami išdėstyti argumentus, vertintojai teigia, kad gimnazijos išorės ir vidaus erdvės estetiškos, gerai pritaikytos mokinių mokymui(si).

8. Mokinių įtraukimas į mokyklos bendrakūrą (3.1.3 – 3 lygis, nurodytas aspektas – 4 lygis).

Gimnazijos patalpos dekoruotos mokinių darbais: paveikslais, dekoratyviais tapybiniais bei skulptūriniais akcentais. Mokinių darbai veiksmingai panaudoti ugdymo(si) tikslams berniukų technologijų kabinete. Per stebėtas technologijų pamokas 8 klasės berniukai gaminosi mokymosi priemonės. Išorinio vertinimo metu pastebėta, kad pamokose sukurti mokinių darbai gausiai demonstruojami koridoriuose. Pokalbiuose mokiniai teigė, kad yra nuolat įtraukiami į klasės ar bendrų mokyklos erdvių dekoravimą, puošimą. Jie jaučiasi mokyklos kūrėjais ir šeiminkais, vertina bendrakūrą kaip galimybę veikti drauge, įgyjant daugiau bendravimo patirties. Pokalbiuose mokiniai, tėvai džiaugėsi išskirtine aplinka. Aplinkos jaukumas, estetiškumas, gera nuotaika kuriama pačios mokyklos pastangomis – daugumos mokomųjų kabinetų ir koridorių sienos išnaudojamos mokinių darbų eksponavimui, žaismingos ir informatyvios mokyklos erdvės. Išskirtinė gimnazijos puošyba ir meniniai mokinių darbai kuria gerą nuotaiką bei mokinių amžiui derantį jaukumą, ugdo darnos jausmą ir gerą skonį.

9. Tobulėjimą skatinanti pasidalyta lyderystė (4.1.2. – 2 lygis, nurodytas aspektas – 3 lygis).

Beveik visi kalbinti mokytojai, tėvai, mokiniai kaip lyderius įvardijo gimnazijos vadovus, kurie skatina gimnazijos tobulėjimo procesus, sudaro sąlygas pasidalytajai lyderystei. Gimnazijoje pasidalytoji lyderystė skatinama sudarant darbo grupes, siekiama, kad metodinėms grupėms vadovautų mokytojai – kompetentingi, gebantys patarti, konsultuoti, inicijuoti, suburti darbuotojus bendrai veiklai. Mokinių, tėvų, socialinių partnerių nuomone, gimnazijoje pripažinti lyderiai yra menų, sporto mokytojai, skautų vadovė, kurie skatina bendruomenę veikti kartu kūrybiškai,

organizuoja kultūrinius, meninius ir sportinius renginius. Gimnazijoje pripažinti lyderiai yra pagalbos mokiniui specialistai. Gimnazijoje stebėtos ryškesnės asmeninės iniciatyvos skleidžiant gerąją metodinę patirtį: mokytojai rengia pranešimus seminaruose, konferencijose, veda seminarus, atviras pamokas kolegoms ir rajono mokytojams. Iš pokalbių su gimnazijos vadovais nustatyta, kad mokytojų indėlis į mokyklos veiklą nėra tolygus, tačiau išorės vertintojai daro išvadą, kad gimnazijai išsipareigoja vis daugiau mokytojų.

10. Mokyklos tinklaveika (4.2.3. – 4 lygis).

Gimnazija yra svetinga, jauki, šilta, atvira ir žinoma tiek Panevėžio rajono ir miesto visuomenei, tiek ir šalies pedagoginei bendruomenei. Gimnazijai suteiktas žymaus kraštiečio skulptoriaus Juozo Zikaro vardas. Gimnazija bendradarbiauja su Paįstrio gyventojų bendruomenės centru, Paįstrio kultūros centru, seniūnija, bažnyčia, Gegužinės girininkija. Kultūros centre mokiniams sudarytos sąlygos lankyti būrelius, mokytis tradicinių lietuvių liaudies šokių, vaidinti dramos būrelyje ar ugdyti muzikinius sugebėjimus. Seniūnija padeda aprūpinant socialiai remtinų šeimų vaikus mokymosi reikmenimis, kartu su gimnazija sprendžia mokinių ugdymo(si) problemas. Paįstrio gyventojų ir gimnazijos bendruomenės kartu rengia bendrus projektus, renginius ir juos įgyvendina. Socialiniai partneriai priima mokinius į savo erdves vesti netradicinių pamokų, tėvai kviečiami į gimnazijos netradicinių dienų renginius, kuriuose pasakoja savo sėkmės istorijas. Globėjų šeimos mamos G. Grigaliūnienės įkurta labdaros organizacija kartu su šios organizacijos partneriu Švedijoje padeda gimnazijos Skaistgirių skyriui materialiai. Gimnazijos atvirumas socialiniams partneriams praturtina, aktyvina ir praplečia mokinių formalųjį ir neformalųjį švietimą, skatina kolegialų bendravimą su pedagogine bendruomene, formuoja teigiamą gimnazijos įvaizdį. Išskirtinė gimnazijos tinklaveika padeda siekti užsibrėžtų tikslų.

Tobulintini mokyklos veiklos aspektai

1. Pažangos atpažinimas ir pripažinimas (1.2.1. – 2 lygis).

Vertinimo savaitę nustatyta, kad daugumoje pamokų mokiniai darė pažangą, tačiau informacija apie mokinio mokymosi pažangą ir pasiekimus fiksuota, interpretuota ir apibendrinta tik 19,4 proc. pamokų. Daugumoje pamokų (80,6 proc.) mokinių daryta pažanga neaparta, nepatikrinta, ką konkrečiai pamokoje mokins išmoko. Kaip stiprusis pamokos aspektas nurodytas 15 proc. stebėtų pamokų, kai tuo tarpu tobulintinu aspektu šis rodiklis paminėtas 55 proc. stebėtų pamokų. Pastebėta, kad daugeliu atvejų apibendrinamos pamokos veiklos, patirtos emocijos, tačiau retoje pamokoje buvo aptarta, ko kiekvienas išmoko ir kokias bendrąsias kompetencijas patobulino. Vertintojai, išanalizavę stebėtų pamokų protokolus, drįsta tvirtinti, kad didžiausią poveikį mokinio pasiekimų ir pažangos matavimo ir vertinimo kokybei daro organizuojama šiuolaikinė pamoka, kurios vienas esminių bruožų – mokymosi paradigmos taikymas. Aptariant pamokos rezultatus vertėtų mokytojams orientuotis į konkretų, pamatuojamą uždavinį, pamokos rezultatus aptarti siejant juos su išsikeltu mokymosi uždaviniu, racionaliai panaudoti pamokos laiką, nes tik žinant, kiek kiekvienas mokins išmoko pamokoje, galima jam padėti siekti geresnių rezultatų.

2. Mokymosi įprasminimas (2.2.1. – 2 lygis).

Strateginio 2016–2020 m. plano SGG analizėje viena iš silpnųjų įvardijama „Dalykų ryšiai ir jų sąsaja su realia gyvenimo aplinka“. 31 (46,3 proc.) pamokoje vertintojai pastebėjo prasmingą mokymąsi, kai mokytojai tinkamai parinko metodus, aktualizavo turinį, taikė grupinį darbą, skatino pasakyti nuomonę, diskutuoti, įgytas žinias sieti su naujomis, atlikti praktinius darbus. 14 (20,9 proc.) stebėtų pamokų mokiniai galėjo parodyti asmeninę patirtį, sieti turimas žinias su gyvenimiška aplinka. Išorės vertintojai apibendrinę stebėtas pamokas daro išvadą, kad mokymosi įprasminimas daugumoje pamokų nėra veiksmingas ir efektyvus, todėl būtina tobulinti šį aspektą. Tikėtina, kad mokiniai mokydami išgis prasmingos patirties, jeigu atliks mąstymą reikalaujančias užduotis, taikys žinias praktiškai asmeniniame gyvenime, spręs socialines, mokslines problemas. Mokytojai neturėtų apsiriboti nurodymais, ką mokiniai turi padaryti, o jiems

reiktų paaiškinti, kaip mokymosi veikla padės suprasti, įgyti patirties, ugdytis pasitikėjimą savimi, kaip jie galės pritaikyti įgytą žinojimą gyvenimiškose situacijose.

3. Ugdymo(si) organizavimo įvairovė (2.2.2. – 2 lygis.)

Stebėtose pamokose ne visi mokiniai turėjo galimybių išbandyti įvairius mokymosi būdus bei formas. Mokiniai 19 (28,4 proc.) pamokų, dirbdami porose ar grupėse, ugdėsi ne tik dalykines kompetencijas, bet ir socialinę kompetenciją. Dauguma mokinių pamokose dirbo pagal nurodymus, mokytojai tik 14 (20,9 proc.) pamokų skatino mokinius dirbti savarankiškai ir individualiai. Mokytojai taikydami tradicinio poveikio paradigmą 33 (49,3 proc.) pamokose naudojo metodus, kurie orientuoti į žinių įgijimą ir atkartojimą: skaitymas, rašymas, atsakymai į klausimus. 10 (14,9 proc.) pamokų mokiniai pristatė savo darbus, ieškojo informacijos. 21 (31,3 proc.) pamokoje užduotys skatino ugdytis mąstymo gebėjimus, pasakyti savo nuomonę, praktiškai taikyti žinias. Išorės vertintojų komanda daro išvadą, kad šis pamokos aspektas yra tobulintinas. Tikėtina, kad dauguma mokinių pamokose patirtų mokymosi džiaugsmą, jeigu mokytojai kurtų iššūkius, pagrįstus asmenine mokinio patirtimi ir sėkme, taikytų supratimo pritaikymo, raiškos, tyrimo ir interpretavimo užduotis, veiksmingai organizuotų darbą grupėse

4. Pažangą skatinantis grįžtamasis ryšys (2.4.1. – 2 lygis).

Mokytojai stebėjo mokinių veiklą, klausinėjo juos, gautą vertinimo informaciją fiksavo bendromis pastabomis, tačiau daugeliu atveju neišnaudotos vertinimo, kaip motyvaciją skatinančio veiksnio, galimybės. Dažnu atveju fiksuoti neaiškūs ar su mokiniais neaptarti vertinimo kriterijai, nepasakyta, koks turėtų būti konkretus išmokimo rezultatas. Stebėtų pamokų protokolų duomenimis, vertinimo įvairovė kaip stiprusis pamokos aspektas užfiksuotas tik vienoje pamokoje. Nors gimnazijoje sukurta mokinių mokymosi pasiekimų gerinimo sistema, tačiau stebėtose pamokose ne visada sudarytos sąlygos veiksmingam, pažangą skatinančiam grįžtamajam ryšiui. Pažangą skatinantis grįžtamasis ryšys, kaip stiprusis pamokos aspektas, fiksuotas keturiuose (6 proc.) pamokose. Paveikių formuojamojo vertinimo strategijų taikymas teiktų konkrečios informacijos mokytojui apie mokinių mokymąsi, stiprintų mokymosi motyvaciją ir sudarytų tinkamas prielaidas planuoti ir koreguoti mokymą.

5. Gimnazijos planų gyvumas (4.1.1. – 2 lygis).

Iš pokalbio su mokiniais, mokytojais, mokyklos direktore paaiškėjo, kad apie 25 procentus (dauguma mokytojai) mokyklos bendruomenės dalyvauja planuojant mokyklos veiklą. Nėra aiškus planų ilgalaikio poveikio rezultatas, kokią indėlį vidutinio laikotarpio ar trumpalaikiai planai turi strateginio plano įgyvendinimui, nes trūksta veiklų įvertinimo kiekybinių bei kokybinių rodiklių (kriterijų). Planuojant mokyklos veiklą vertėtų bendradarbiauti visoms darbo grupėms, kad tikslai ir priemonės telktų bendruomenę kokybiškesniam ugdymo programų įgyvendinimui, skatintų kiekvieno mokinio pažangą. Mokyklai vertėtų permąstyti, kokių konkrečiai apibrėžtų laukiamų rezultatų ji siekia, kokia jų reikšmė mokinių mokymosi pasiekimų gerinimui, kaip formuluoti pamatuojamus uždavinius.